

עד אשר ראה נכנס לפעולה!

הדבר, בשלב זה של הפעולות, למנוע את טורנו מלהגיע לחבאנייה.

נצחון מרא ומוחצמ

דבר ידוע הוא כי ברגע שהצבא הגרמני כובש מקום, הוא מתחיל לבצר את המשלטים סביבו. הצבא האנגלי, באותו מקרה, מיישר את הקרקע למגרשי כדורגל וקריקט. כך עשה בחבאנייה, סכומים אדירים הוצאו על בניית בתי פאר לקצינים, מועדונים, גנים, כבישים מוצלים. הכל היה שם — מלבד ביצורים.

אילו ניסו העיראקים ביום הראשון של המצור לכבוש את המקום, היו יכולים לעשות זאת בקלות. במקום זאת פחדו להתקדם, הסתפקו בהטלת טבעת-חנק על הגבעות מסביב. מצור זה שברנו ללא מאמץ, מבלי לירות אף כדור אחד.

לאחר שיחרור חבאנייה, על הגדה המערבית של הפרת, נותר לצבא הבריטי לכבוש את בגדאד, ולמגר את שלטון אליקילני וארבעת הקצינים הגבוהים שהשתלטו על הצבא העיראקי. תפקידו היה לסיר את האזור הצפוני, בין הפרת והחידקל, המקשר בין סוריה ועיראק. משם הגיע נשק וציוד למורדים, בעיקר ברכבת שעברה דרך מוסול.

עברנו את הפרת הגואה שעה שהכוח העיקרי התכוון לצעוד לעבר בגדאד, דרומה. מכיוון שלא היה לנו מספיק חומר נפץ למוצץ גשרים, הסתפקנו בחבלות קלות במסילת הברזל, ובאיסוף אינפורמציה כללית מעבר לקווי האויב. כאשר החלה ההתקפה הכללית על בגדאד, צורפנו לזרוע הצפונית של תנועת המלקחים. אנשי כבשו את תחנת הרכבת של משאדה ובכך ניתקו את דרך הנוסיה האפשרית של שליטי בגדאד אל ידידיהם הצרפתיים והגרמניים בסוריה.

מדרום, נחתו שתי חטיבות הודיות בבצרה, התקרמו לעבר בגדאד ואילו ממזרח ישבה חבאנייה מרכז ההתקפה שלנו. לרשינו עלו למוצץ גשרים, הסתפקנו בחבלות קלות במסילת מלחמת עיראק נגמרה בנצחון גמור. במרוצתה, למד הלגיון הערבי לפעול במאורגן, כחלק מכות מודרני גדול ויעיל.

האמיר שלח את הנסיך נאף בנו לקבל את פני הלגיון החוזר לעמאן. משאיותינו היו מכוסות אבק לבן של המדבר, מדי החיילים היו מלוכלכים וקמוטים. אולם כל אלה לא יכלו להסתיר את הגאווה והדריכות של חיילי הלגיון. שעה שהמכוניות חפרו על פני הנסיך, לא יכולתי למנוע דמעת-גיל וגאווה מעיני.

יוצאים לשחרר את סוריה

מאותו זמן החלו המאורעות נעים במהירות בלתי-רגילה. לאחר מרד עיראק, בא תורה של סוריה. בפברואר 1941 הגיעו הוראות סודיות מלונדון בהן נצטוויתי לעמוד בקשר עם תושבי סוריה ולהכין את הקרקע לקראת פעולות צבאיות למיגור הצבא הצרפתי ועוזריו הגרמניים.

שבועות אחדים לפני כן נראה היה כי הגרמנים ישלטו לחלוטין על סוריה. או שיגרתי תוכיר בדבר כיבוש אפשרי של סוריה והלבנון ובו הצעתי כי הכיבוש יבוצע כתנועת מלקחים. זרוע אחת היתה צריכה להתקדם לאורך החוף לעבר כירית ודמשק בעוד שכוח שני יתקוף ממזרח, מתוך המדבר העיראקיסורי אל דמשק. אכן, תוכנית זו הותוותה לבסוף, כאשר הוחלט לפלוש לסוריה. אולם איני יכול לומר כי דווקא על פי המלצותי.

הלגיון הערבי הוכלל בכוח שיאגוף את ג'בל דרוו ממזרח

ויתקוף דרך המדבר. לצורך זה הופעלו כל אנשינו. מיפקד היציאה נערך במפרק והאמיר עצמו בא להיפרד מאתנו. היתה זו הפעם הראשונה והאחרונה שראיתי נשען על מקל הליכה, אולם רוחו היתה איתנה ודבריו הצבו להבות. "ערכים!" קרא לחייליו, "הגיעה שעתכם לשחרר את המולדת הערבית. אני סומך עליכם שתמלאו את יעודכם ההיסטורי!" החיילים הריעו לאמיר; עלינו על מכוניותינו ויצאנו מזרחה, לאורך כביש חיפה-בגדאד, לשחרר את סוריה.

הקרב עם המשווריינים

במובצע זה, לראשונה, בא הלגיון במגע הדוק עם כלי המלחמה המודרנית בכל עוצמתם. תותחים צרפתיים הפגיונו, מטוסי-קרב ומפציצים פקדו את מערכנו ללא הרף. מולנו עמדה פלמירה, בירת המדבר מימי קדם, כאגוז שאין לפצחו. היא חלשה על דרך התקדמותנו לדמשק, וללא סיוע אווירי לא היתה לטור המתקף כל תקנה להכניע את המיבצר. האווירונים היו עסוקים אותה שעה בחזיתות אחרות, לוחצות יותר. מבצענו נחשב כפעולת-הכחה.

כאחד הימים אירע דבר שרבים מחברינו האנגליים ראו בו תופעה אופיינית לחימת הערבים. מחלקה של לגיונרים היתה מחופרת לפני המיבצר ואנשיה לא יכלו לשאת את חוסר המעשה. סמל המחלקה התליט כי מה שאין הצבא האנגלי מסוגל לעשות, יעשה הוא 30 אנשי. הוא התרומם, הוביל את אנשיו בהסתערות-מצח על המיבצר הצרפתי. רק לאחר שהפיקוד הבריטי שיגר אחריהם משוריינים, אפשר היה לשכנעם לחזור לעמדותיהם.

בכל זאת, היה זה הודות לאותה רוח סוערת שהקפאון נשבר. מחלקת לגיונרים הוצבה לחסום את דרך העפר הראשית שהובילה לכפר סוכנה, ממזרח לפלמירה. בוקר אחר הופיע טור צרפתי ממוצע התקדם ישר אל הלגיונרים. הוריתי להם להחזיק את הקו ולא לזוז ממקומם. בינתיים, קראתי לתגבורת ממוכנת שתאגוף את הצרפתים, תתקיף אותם ממזרח. רק עם היכנס התגבורת לפעולה היו אנשי המחלקה החוסמת צריכים לפתוח בהסתערות.

אכן הסתפקו הלגיונרים בהגנה משך דקות ארוכות. אולם בראותם את הצרפתים מפרשים ומהססים להתקדם, שכחו את כל כללי הטקטיקה ותיאום הפעולה, פתחו בהתקפת-תנופה על הצרפתים. אלה הרימו את רגליהם, החלו בורחים לכל עבר. אותו רגע הופיעה התגבורת, שכל תפקידה הצטמצם בביטאטא שרדי האויב מן השטח. נצחוננו פגע קשות ברוח האויב הנצור בפלמירה. הוא נכנע למחרת היום. הדרך לדמשק היתה פתוחה לפנינו. כעבור ארבעה ימים באה הפקודה לאורך החזית הסורית: "להפסיק אש!"

במקום מאות — אלפים

פעודת הלגיון הערבי מול בגדאד ופלמירה הפתיעו לחלוטין את הפיקוד הבריטי. עד אז, לא חשב איש על הצבא המדברי הקטן כעל כוח לוחם בעל ערך כלשהו. עתה השתנה הכל. בריגדיר אנגלי בא לבקרני בעמאן, שאל אם אני יכול לספק לו כמה אלפי חיילים כאלה. הפניתו אותו לאמיר.

האמיר היה ידידה המוצהר של בריטניה. אם ידידותו יכלה להתבטא במאות חיילים, קבע, היא תתבטא ביתר עון באלפי חיילים. הוא גם שמח. להזדמנות להגדיל את הלגיון לממדים רציניים.

תחילה, הוחלט להשלים את תקן הגדוד הממוצע הראשון

זמנים מודרניים. צוות רגמים מפעיל מרגמה של שלושה צול מרגמה זו היא חלק מהציוד הבריטי המגוון שניתן ללגיון הערבי בזרם קבוע מאז התחלת מלחמת העולם.

ולוסיף גודד שני. מאוחר יותר הוקם גם גודד שלישי ומיפקדה חטיבתית. המפקד הבריטי העליון האיץ בנו להגדיל כוח זה לששה גדודים. גופפו לנו גם יחידות תותחנים, נשק מסייע כבד, חיל קשר והנדסה. עתה היינו כאמת צבא. אולם דבר אחד לא סיפק לנו הצבא הבריטי: מכוניות משוריינות. התיישבנו ליד שולחן השרטוטים וצוירנו תוכנית מקורית משלנו. לבניית משוריינים. הומנו 400 מרכבות-משא מבית-חרושת פורד באמריקה ולורד אפסלי, או מייגר בלגיון הערבי, טס להודו להבטיח לנו לוחות פלדה. כך נוצר המשוריינין הקל של הלגיון, שהפך דמות מוכרת בכל רחבי המזרח התיכון. הוא היה מצוייד בתותח קל או במכונת ירייה ובמונחי הכוח של צבאות המזרח התיכון, היה כלי יעיל ומסוכן.

לא יצאנו לחזית

תפקידנו העיקרי, משך אותה תקופה, לא היה בכל זאת תפקיד קרבי. למרות כל דרישותינו לשגר יחידות לוחמת לצפון אפריקה ואחר כך לאירופה, הועסקו פלוגות הלגיון בעיקר בתפקידי משמר וליווי בכל רחבי המזרח התיכון.

הם שמרו על מיתקני הניקוק בחיפה, על שדה התעופה בעקיר, על מחסני הנשק האדירים בעיראק, על הכביש הראשי לפרס ולרוסיה. על כל רכבת שיצאה מסוריה למצרים שמרו לגיונרים ואילו בעקבה פלוגה שלמה. מאוחר יותר, כאשר הרים הטורונים הפוליטי את ראשו בארץ-ישראל, נקראו הלגיונרים לעמוד מול קבוצות האקדחנים ששמו לעצמן מטרה לחבל ולהרוס כל דבר הקשור בצבא הבריטי.

פעם, התקיפו הטורויסטים נקודת משמר בה שמרו רבי טוראי וששה טוראים של הלגיון. אחד המתקיפים התקרב לעבר השומר, הטיל עליו רימון. הרימון התפוצץ לרגלי השומר, פצע אותו בששה מקומות. הלגיונר הסתער קדימה, כשהוא יורה את הטומיגאן שלו מן המותן, מבלי לשים לב לדם שקלח מפצעיו. הטורויסטים כרוו כלעומת שבאו.

חמש שנות המתנה

גבי, היתה זו תגלית מפתיעה לראות כיצד חיילי הלגיון מחזיקים מעמד בתנאי משמר במחנות. ידעתי כי בפעולה אפשר לסמוך עליהם, אולם ידעתי גם כי הם אנשי המחבים הפתוחים, אנשי התנועה המתמדת. הריחוק למחנות היה עשוי להשפיע עליהם לרעה.

חששותי נבדלו. הלגיונרים הוכיחו את עצמם מסוגלים לשמור שבעה לילות רצופים מתוך שמונה ולהיות יותר אנגליים בהופעתם ובמשמעתם מהחיילים האנגלים המאומנים ביותר.

בכל זאת נשארה עובדת-יסוד אחת מעציבה. משך שנים הקמנו ואימנו צבא לוחם ממדרגה ראשונה, מצוייד במלוא הציוד החדש מוכן ומסוגל לפעולה. אולם איש לא רצה להפעיל חיילים אלה בחזית. אותה שעה, נראה הדבר כביזבוז מעצבי של פוטנציאל מלחמתי מעולה.

קרוב לחמש שנים נועדו לעבור עד שהלגיון המתודש יכול היה לעמוד במבחן האש — יחד אתו ציורו, רוחו ומפקדיו — בקרבות שפרצו בארץ ישראל, אחרי החלטת החלוקה של האו"ם, משנת 1947.

עקבה. עד שנת 1950 היה מקום נידח זה כפר דייגים קטן, שרק תושביו השתמשו בו. בימי מלחמת העולם השנייה נתבקש הלגיון לשלוח אליו יחידת משמר קבועה, לקראת האפשרות שצבאות הברית יצטרכו להשתמש בו כתחליף לטואץ. דבר זה הובא בחשבון אחרי נצחונותיו הגדולים של רומל במדבר המערבי והסכנה שהגרמנים יצליחו לכבוש את מצרים כולה.